СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Ч. 11. Ч. 10. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 16-го січня 1946. No. 11. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, January 16, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ в ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

У КОНҐРЕСІ ДОМАГАЮТЬСЯ КОНТРОЛІ НАД ЮНІЯМИ

Негайно після відкриття сесії Сімдесять девятого Конґресу у Вашинґтоні заінтересувалися конґресмени спором між підприємцями й робітничими юніями до тієї міри, що хочуть без відкладання приступити до наладнання цеї справи. Попри предложення президента Трумана, щоб установити ради для устійнення фактів перед страйком, на перший плян виринуло питання, як завести контролю над робітничими юніями, які дають головну спонуку до страйків.

Сенатор Бирд з Вирджінії зголосив, що він має готовий законопроект для заведення контролі над робітничими юніями на такий лад, як заведено контролю над капіталістичними тростами. Він хоче піддати юнії під контролю Комісії для Виміни і Цінних паперів. Згідно з його пляном, юнії малиб подати цій комісії повні інформації щодо маєтку, числа членів, річних приходів і видатків; вони малиб бути заінкорпоровані в Дистрикті Колюмбія; їх можнаб було запізвати перед суд за відшкодування на випадок зломання контракту і вони не малиб мати ніяких спеціяльних привилеїв, якими втішалися досі.

Сенатор твердить, що страйки викликає Москва.

Серед голосів критики про страйкову язву замітний є голос провідника сенатської більшости, Барклія. Він сказав вітверто: „Наш край, завдяки страйкам під проводом Конґресу Промислових Організацій (CIO) дійшов до критичного стану. Є зовсім очевидне, що теперішня повінь страйків має свій початок в Москві і це є пляноване зусилля, щоб загарбати постепенно американський уряд у свої руки."

Автомобілеві робітники цофають домагання за 30% підвишки.

Юнія автомобілевих робітників в Дітройті цофнула своє домагання за підвишку платні на 30% і заявила, що годиться на підвишку 17% у підприємстві Дженерал Мотора, Форда і Крайзлера. Перші два підприємства заявили, що дадуть підвишку по 12%. Підвишку, на яку тепер годиться юнія, пропонує президентська Рада для Устійнення Фактів.

ЧОРЧИЛ В АМЕРИЦІ.

Бувший англійський премієр Винстон Чорчил приїхав без розголосу кораблем Квін Елизабет в понеділок ввечір на 6-тижневий побут до Злучених Держав. З ним приїхала його дружина. Виїзджаючи з дому Чорчил заявив, що він хоче провести час в Маямі, на Фльориді. У пресових звідомленнях сказано, що він стрінеться з президентом Труманом десь в Мизури.

В БУДЖЕТІ ЗМЕНШЕНО ВИДАТКИ НА ПОНАД ШІСТЬ БІЛІОНІВ.

Президент Труман предложив конґресови буджет приходів і видатків на скарбовий рік, який зачинається з днем 1. липня. У буджеті слідно зміни, бо видатки обтяті на $6,100,000,000. У видатках зменшено суми для втримання цивільної служби у висоті $1,503,971,475. Видатки на армію мають бути зменшені на 1,420,576,472, а видатки на втримання воєнної фльоти на 2,826,880,536. Також зменшено на велику скалю видатки на перевозову адміністрацію, на морську комісію, ленд-ліз, федеральні робітничі агенції, і т. п.

РОЗВЯЗАЛИ АЛІЯНТСЬКИЙ ПЕРЕВОЗОВИЙ ПУЛ.

Від 2. березня буде розвязаний Аліянтський Перевозовий Пул, створений на час війни з кораблів 16 держав для перевозу війська і воєнних матеріялів. З розвязанням такої великої спілки прийдуть труднощі в наладнанню морського траспорту, бо поодинокі держави будуть суперничити між собою. Найбільшу торговельну фльоту має тепер Америка і на ню спаде відповідальність за перевіз харчів і інших допомогових матеріялів для УНРРА.

СУД УНЕВАЖНИВ ПАТЕНТ НА ВІТАМІН „Д".

Федеральний суд в Шикаґу уневажнив патент на вітамін „Ді" і віддав його до вжитку для загальної публики. Цей вітамін званий теж „соняшним вітаміном" є дуже помічний при лікуванню так званої „англійської недуги" (RICKETS), яка обявляється в дітей згинанням костей. У підприємстві, яке опатентувало цей вітамін для виключного користування зисків, були такі великі компанії, як Ді Понт, Квейкер Овтс, Стендард Брендс, Борден Компані, Карнейшен Компані, Несл Милк, Сквиб Компані і ще кілька менше знаних.

Пресова аґенція відмовляє прислуги для департаменту стейту

Агенція Асошіейтед Прес, яка розсилає телеграфічні звідомлення і новинки по цілому світі, рішила відмовити своєї дальшої прислуги департаментови стейту з днем 15 січня б. р. Як причину до такого рішення подано, що департамент стейту має заложити свою власну пресово-інформаційну службу для висилання новинок до американських амбасад, консулятів і інших агенцій заграницею при помочи спеціяльного бюлетеня величини 7,000 слів і така служба повинна бути вистарчальною.

КОНҐРЕСМЕН ПРОТИ ДАЛЬШИХ УСТУПОК СОВЄТАМ

Конгресмен Вилйем Барі з Ню Йорку, критикуючи безупинні уступки в користь Росії, заявив, що вже час покінчити вислугуватися Совєтам. „Пресові звідомлення з Лондону повідомляють, що росіяни атакують тайне голосування Організації Обєднаних Держав, як недемократичну установу тому, що їх кандидат програв при голосованню. Коли наші делегати підтримають становище росіян, тоді вони відпекаються американської демократії, яка традиційно придержується тайного голосування. Загал американців знає, що Росія має намір знищити демократію, де це їй удасться і хоче завести червоно-фашистівську систему. Їх поведінка більше про це свідчить, ніж їх облудне говорення. Там, де вони говорять про демократію, вони мають на думці щось цілком противне" — говорив Барі.

ЛОКАВТ БІЗНЕСОВЦІВ ПРОТИ ПОСТАНОВИ УРЯДУ В АРҐЕНТИНІ

У змаганню, щоб мати контролю над робітниками, уряд Арґентини, який стоїть підо впливом полк. Перона, видав розпорядок, щоб усі робітники у приватних і прилюдних підприємствах дістали одномісячний бонус та підвишку платні. Цьому спротивилися підприємці і власники крамниць і на знак протесту замкнули свої фабрики і крамниці. Внаслідок цього став усей бізнесовий рух, а функціонують лише підприємства прилюдного вжитку. Уряд загрозив, що вжиє воєнних повновластей для покінчення локавту.

Д. Мануїльський, делеґат України в Асамблеї О. Д., не знає, як властиво здефінювати „самоозначення народів"

Американські кореспонденти, що звідомляють про наради Асамблеї Обєднаних Держав в Лондоні, згадують, між іншим, і про резолюцію, яку хотів перевести в Асамблеї делегат Куби, а яка відісланая до програми нарад. Він хотів, щоби наради занялися ще і декларацією людських прав, як теж правами і обовязками держав. Його внесок перепав 27 голосами проти 12 з тим, що десять делегатів не голосувало. А перепав головно тому, що комітет, що укладав програму, настоював, що те, чого домагається делегат Куби, є вложене деінде і як таке прийде у своїм часі під обради. Та цікаве тут те, на що звертають увагу американські кореспонденти, що проти делегата Куби виступив Дмитро Мануїльський, делегат України, кажучи, що такі домагання дуже „складні". А щоби розяснити які вони „складні", порушив справу Еспанії. Казав, що от Чартер Обєднаних Держав визнає „право самовизначення", але й те „тяжко здефінювати". Наприклад еспанський нарід, казав Мануїльський, тому кілька років вибрав уряд, який хотів мати, але прийшов генерал і кинув визов тому способови виразу народньої волі.

СПРАВА СВОБОДИ ПРЕСИ ПРИЙДЕ НА ПОРЯДОК НАРАД

Таке заявив сенатор Артур Ванденберг делегатови Филипин, Педрови Лопезови, і той відтягнув своє домагання, щоби же тепер говорити в Асамблеї Обєднаних Держав про свободу преси в цілому світі.

ВИДВИГАЮТЬ КАНДИДАТУРУ ВОЛЕСА НА СЕКРЕТАРА О.О.Д.

На найважніше становище в Організації Обєднаних Держав, себто на становище генерального секретаря цеї установи, видвигають ще одного важного кандидата-секретаря торгівлі Генрі А. Волеса. Агітує за ним особливо Ян Станьчик, делегат Польщі. Совєти піддержують кандидатуру Стоное Суміча, делегата Югославії, що є тепер югославським амбасадором у Вашинґтоні. Дехто є за ген. Двайтом Айзенговером.

О.О.Д. ГОТОВА ПЕРЕБРАТИ ДЕЩО З СКИТАЛЬСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ

Велика Британія прямує до цього, щоби Організація Обєднаних Держав перебрала на себе цілу проблему з скитальцями в Европі. Та це не вдасться. За рік не буде ніяких фондів на піддержку скитальців, а О. О. Д. не має та їх фінансових засобів, щоби могла впоратись з цею справою під матеріяльним оглядом. І Совєти є рішучо проти цього, щоб це перебирала О. О. Д. Та щось ця організація мусить в цій справі зробити. Так думають, а що саме, то виказується, як про це заговорить британський міністер заграничних справ Бевин. Думають, що скитальці будуть входити в агенди спеціяльного контрольного тіла, що буде відповідати перед Економічною і Соціяльною Радою Організації Обєднаних Держав.

ЧЛЕНИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ ДО О. О. ДЕРЖАВ. Отся знимка представляє членів американської делегації в часі, як вони прибули до Лондону, щоби взяти участь в нарадах Асамблеї Обєднаних Держав. Зліва направо: сенатор Артур Г. Ванденберг, пані Франклин Д. Рузвелт, Едвард Стетиніюс мол., сенатор Том Конелі.

БИРНС ЗАПЕВНЯЄ АСАМБЛЕЮ О.О.Д. ПРО ПОВНЕ ПОПЕРТЯ ЗБОКУ АМЕРИКИ

Секретар стейту, Джеймс Ф. Бирнс, дістав велику овацію в часі своєї промови до делегатів Асамблеї Обєднаних Держав, зібраних у Лондоні, в тому місці, коли запевняв їх, що тим разом Злучені Держави вже будуть співпрацювати з цею міжнародною організацією з повною силою для справи мира в світі. Тільки, підкреслив Бирнс, ця організація має вживати сили тільки для оборонних цілей, для охорони мира на підставі права. Секретар стейту теж взивав взяти під увагу, що О.О.Д. не є ніяким чародієм і тому треба дати їй змогу стати на ноги, збудувати силу і авторитет, заки вона зможе розвязати масу різних проблем. Тому з розвязкою тих проблем треба підождати. Він остерігав присутних перед крайними песимістами. Підкреслював, що це не можливо, щоб ця організація вже в своїх народинах могла розвязати справедливо кожну проблему.

ВИТАЛИ ЗГАДКУ ПРО РУЗВЕЛТА, ЧОРЧИЛА І СТАЛІНА.

Американські кореспонденти зазначують, що піднеслися чи не найбільші оплески на галерії й серед делегатів Асамблеї Обєднаних Держав, як секретар стейту згадав заслуги покійного президента Рузвелта, британського бувшого премієра Чорчила і совєтського премієра Сталіна.

СЛУЖИТИ, А НЕ ПАНУВАТИ!

Ще замітне й те, пишуть кореспонденти з Лондону з нарад Асамблеї О.Д., що секретар стейту Бирнс зацитував у своїй промові слова президента Трумана про зобовязання великих потуг, що вони мають служити, а не панувати, як і про зобовязання усіх держав не вживати в міжнародних зносинах сили, хіба для оборонних цілей.

ЯК Є З АТОМОВОЮ БОМБОЮ?

Ціла справа з атомовою бомбою зачинає виходити на чисту воду. Асамблея О.Д. чула від секретаря стейту заяву, щоби у справі атомової енергії приняти резолюцію „Чотирьох Потуг" та стояти за таку забеспеку, щоб атомова енергія була вжита для добра людства, а не на його погибель. Бирнс пропонував створити атомову комісію Організації Обєднаних Держав, яка займалаєб розвязкою цеї проблеми.

ЧИ ТО ВЖЕ ЦІЛА РОЗВЯЗКА?

В дискусії над тайною з атомовою бомбою питав в Асамблеї О.Д. бразилійський делегат Л. М. де Суза Дантас, чи вдержання секрету кількома державами є вже повною розвязкою цеї проблеми. Твердив, що одинокою справжньою обороною перед атомовою бомбою може бути тільки новий дух братерства поміж народами в світі, що стояв би вище національних інтересів, а навіть і національної суверенности.

ЗБРОЙНІ СИЛИ ДЛЯ О.О.Д.

Секретар Бирнс порушив в Асамблеї Обєднаних Держав ще одну дуже важну справу, а саме, скільки яка держава має дати війська для диспозиції Ради Забеспеки Обєднаних Держав. Та ціла біда, що та справа не вирішена ще і в уряді Злучених Держав.

АМЕРИКАНСЬКІ МАНДАТИ.

Ніхто досі не знає, які острови на Пацифіку, які перше були під владою Японії, хочуть тепер задержати Злучені Держави для себе як оборонні мілітарні бази. А далі, на випадок, якщо Злучені Держави зголосять бажання певні острови задержати, чи віддадуть їх під трост Організації Обєднаних Держав. Наприклад Велика Британія згодилась віддати свої мандати під певними територіями під трост О.О.Д. Щодо цього вашинґтонський уряд не дав досі ніякого натяку, щоби знати, яка його думка. Замітне, що Совєти дуже натискають, щоб усі мандати віддати під нагляд О.О.Д. Тут іде в першу чергу про такі острови на Пацифіку як Маріянські, Каролінські та Маршальські, що над ними мала мандати Японія на підставі Версайського договору. А далі іде про такі острови як Сайпан та Тініян, що облиті американською кровю, бо там ішли чи не найзавзятіші бої. Знов з другого боку треба мати на увазі американські заяви, що Злучені Держави не бажають собі у цій війні ніякого територіяльного побільшення.

СЕНАТОР І САРДЖЕНТ.

Сенатор Джеймс М. Танел, демократ з Делавь, просив полковника, щоб „вдержав контролю" над сарджентом Мазеєм з Дітройту, що забагато говорив в чаві переслухання над закидами, що Армія нищить, себто палить, військову одіж, а то й харчі, які ще є до вжитку. Було це в Батанґас, на Филипинах, де відбулося таке переслухання. Сарджент твердив, що таке робиться в армії й протестував, що комітет не дає йому нагоди представити більше свідків. Комітет переслухав вісім свідків, представлених сарджентом, але сім з них нічого про це не знали.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НІЩО В ЕВРОПІ НЕ ПОЛАГОДЖЕНЕ

До такого висновку прийшла по останнім чотиромісячнім побуті в Европі Ен О'Гер МекКормик, що саме повернула до Америки. Таке є перше речення її статті в Ню Йорк Таймс, в якій вона розглядає теперішні відносини в Европі. А її вона добре знає з студій і частого у ній побуту, як перед війною, так і тепер, по війні.

Одно є певне в Европі, запевняє ця славна журналістка, а це те, що не буде повороту до давного. Всьо інше можливе, але крім цього одного. Та що буде в Европі, того й найбільш передбачаюча людина вже нині заповісти не може.

„Вільні вибори", що тепер відбуваються в Европі, є нічим іншим, а тільки відбиткою ненормальних відносин. Так є навіть у Франції, і так є в цілій Европі. Люди виявляють голосованням радше своє невдоволення, ніж беруться розвязувати проблеми в позитивний спосіб. Та де тільки звичайна людина має в Европі сяку таку нагоду для праці й ініціятиви, там вона доказує чудес, пробуючи відновляти життя на цілковитих руїнах. І це одно, пише згадана журналістка, є дуже потішаючим.

Зате дуже непотішною річю, особливо для американців, пише вона далі, є те, що престіж Злучених Держав підпадає. І то в противенстві до цього, чого собі люди в Европі бажають. Бо властиво так є, що ніхто в Европі цього не хоче. Навпаки, пригноблені народи Европи добачують в Злучених Державах — одинокий ратунок. Це відноситься особливо до тих працюючих мас, що то всюди беруться відбудовувати людські пристановища, обробляти поля, що шукають одежини, хліба і т. п.

В Европі бояться „великих потуг". Там залякані Росією. Знов до Анґлії відносяться з підозрінням. Зате до Злучених Держав відносяться отверто й щиро, без ніякої боязни, а в надії на ратунок. Америка, пише Ен МекКормик, є тепер там в Европі одинокою потугою, яка колинебудь була в світі, що їй не завидують сили, що її не лякаються, та що хочуть, щоби вона ще стала сильнішою.

Що більше: в Европі навіть залякані тим, що Злучені Держави не використовують своєї сили, що піддаються, що ідуть на компроміси щодо принципів, що їхня воля завести мир і порядок у світі слабне, що вони так якби вже поволи позбувались тої відповідальности супроти Европи і світа, яку вже перебрали і на яку люди в цілому світі покладали такі великі надії.

Коротко: В Европі так тепер є, що люди хочуть бачити Америку сильною і принциповою, що повинна вжити своєї сили на те, щоб її принципи були всюди здійснювані. Але рівночасно є побоювання, що дійсність виказує дещо інше. Та найгірше, що ті побоювання, на жаль, не без підстав.

В Америці забагато замовлень

Адміністраційні знавці у Вашинґтоні дивуються, як зможуть Злучені Держави виконати чужинні замовлення на різні вироби, вартости 40 біліонів долярів. Ще ніколи перед тим Америка не мала такого завдання перед собою. Це тимбільше, що впарі з запотребуванням з заграниці американці мають в банках своїх ощадностей на 40 біліонів і вони схочуть купувати продукти для себе. Значить повстане конкуренція між заграничними замовленнями і американськими покупнями. Заграничні замовлення не всі будуть за готівку, бо заграниця тепер грошей не має, отже мусять бути зроблені в Америці на довготривалий кредит, а американці мають готівку. Таке положення виглядає просто на фантастичне і впродовж 3—5 найближчих літ американський ринок буде завалений грішми без належного постачання готових продуктів. Все те разом може викликати інфляцію в Америці, хоч і без того вона прийшлаб, правда, в менших розмірах. Щоби не допустити до великого зросту інфляції урядові експерти придумують пайкування — але для експорту заграницю. Правда, це важко буде стравити американським підприємцям, але нема іншої ради. Це так з нашого, американського становища.

Із становища заграниці конкуренція за здобуття американських продуктів переміниться у свого роду торговельну війну. Буде йти про те, щоб здобувати американський ринок не для продажу заграничних товарів, але про здобування американських виробів — за гроші! Це теж досі небувале. Власники ткацьких фабрик, тобто сукна, полотна і загалом того, що називається текстильними виробами, вже тепер дістали такі замовлення, що не хочуть чути про свіжі замовлення. Вони часто звертаються до департаменту торгівлі за порадою і дістають вказівки, щоб приймали замовлення на доставу по 2—3 і більше літах. Перед війною американський експорт виносив річно 4 біліони вартости. Навіть за часів Ленд-лізу з Америки вивожено товарів за готівку на згадану кількість, або й більше. Одначе треба звернути увагу, що ціна в тому часі була вища на 20-30 відсотків. Коли взяти все те під увагу, можна здогадатися, що в біжучому році експорт дійде до 6 біліонів долярів. Деякі урядовці думають, що як би в Злучених Державах можна було наладити відповідно кредити для заграничних замовлень, то вже в фіскальнім році, від липня 1946 до липня 1947, експорт з Америки збільшиться на 10 біліонів долярів.

Микола Чубатий.

Совєтські „визволення" на Закавказю

I.

Совети видно прийшли до переконання, що вони вже покінчили свою „визвольну акцію" на своїх західних межах, коли приступили до „визволювання" народів на полудне від Кавказу. Жертвою першого визволення на совєтський лад впали західні українці, західні білорусини, басарабці, балтійські народи та фінляндці. Країни ці, зглядно їх частини, влучені в совєтську імперію, пізнають вже широкі простори північного Сибіру на власні очі та на своїх зболілих костях від морозу та голоду пізнають клімат великої імперії. Видно на Кремлю прийшли до переконання, що на заході свою визвольну місію вони вже сповнили, коли перенеслися тепер визволяти азербейджанців, грузинів та вірмен.

Нова історія тих трьох народів розділених кордонами поміж Росію, Персію та Туреччину дуже подібна до нової історії України. Всі ці три народи це народи старої цивілізації, куди старшої від цивілізації Росії. Азербейджанці є тюркського походження та є магометанами; натомісць вірмени та грузини це народи арійського походження та християнської цивілізації, що сягає в перші віки християнської ери. Всі ці три народи національно високо освідомлені та всі три прямують до повної незалежности від когонебудь як Україна, а принайменше до дійсного власного державного життя. Росія завоювала їх насильно в першій половині 19. століття по крівавих боях тих верховинців, що з великою посвятою боронили своєї незалежности. Боротьба кавказьких народів за волю прекрасно та з повним реалізмом оспівана Тарасом Шевченком в його поемі „Кавказ". Кавказькі народи немов Прометей бажають волі та кращого світа, гідности людини, одначе російські наїздники зі здеморалізованою р о с і й с ь к о ю адміністрацією відбирають їм цю волю.

Під російським володінням народи на полудне від Кавказу все почувалися як в національній неволі, тому з вибухом російської революції (1917) відразу спалахнула визвольна боротьба тих народів і вони дійсно проголосили свої незалежні держави Азербейджану, Вірменії та Грузії з пляном федерації тих трьох народів як рівних зі собою.

Держави ці могли зовсім добре істнувати без російської опіки, бо це країни ґеоґрафічно відокремлені та доволі багаті. Азербейджан це одна із найбагатших країн в нафту. На території Азербейджану під Росією лежить славне на цілий світ Баку, столиця Азербейджану, з великанськими запасами нафти. По американських це найбільші зложа нафти на світі. Одначе теж в цій частині Азербейджану, що належала до Персії, або як тепер називають до Ірану, лежать багаті копальні нафти, які Совети конечно прагнуть захопити для себе.

Грузія це країна частинно гориста частинно розкинена в прекрасній долині на полудне від Кавказу з гарною та врожайною землею з теплим кліматом. Гориста частина Грузії посідає мінеральні багатства, а в низинній розвинене рільництво та садівництво. Грузія це полудньово-східний сусід України, з якою межує від сторони Кубанщини на Кавказі. Грузія має свій доступ до Чорного моря в околиці Сочі. Невеличкі скравки землі заселені грузинами є під владою Туреччини. Столицею Грузії є велике місто Тифліс, положений на полудневих збочах Кавказу.

Вірменія положена теж на полудне від Кавказу поміж Азербейджаном та Грузією. Половина майже Вірменії лежить на турецькій території. Вірменія це країна, що своїм горем дорівнує Україні. Країна це переважно гориста, крізь яку проходять одначе торговельні шляхи, що йдуть далеко зі східної Азії на захід до Малої Азії.

Цей переходовий характер краю зробив, що вірмени стали купецьким народом. Зрештою більшість населення займається скотарством. Про купецькі спосібности вірмен на сході ходить жарт, що трьох жидів ошукає один грек, трьох греків ошукає один вірменин. Найбільшу траґедію пережили вірмени по першій світовій війні. Використовуючи революцію в Росії та розгром Туреччини вірмени проголосили зєдинену незалежну Вірменську Республику. Російську Вірменію скоро назад захопили большевики та поставили там кукловий комуністичний, ніби вірменський, уряд як в Україні. Це ослабило визвольний рух вірмен, з чого скористала Туречина, що відродилася під Кемаль-Пашою та заняла турецьку Вірменію знов під свою владу. Щоби задержати той край на постійно при Туреччині турки пустили на вірмен варварське тюрське племя курдів, що постійно ворогувало з вірменами і ці улаштували різню вірменського населення. Решту, що остала при життю, турки прогнали з Туреччини поза межі держави. Біля півтора міліона вірмен розбрилося по світі. Багато їх опинилося на Близькім сході, в Єгипті та в інших краях середземноморських. Поважна ґрупа вірмен переселилася до Франції та до Америки знаходячи легке приміщення при своїх багатирях, яких вірмени мали подостатком всюди за межами країни.

Хоча й совєтська Росія була ворогом незалежности Вірменії, то все таки і це марне життя під большевиками вірмени вважали кращим ніж кріваву купіль, що її вірменам урядили турки. Нині в дійсности є мало вірмен під Туреччиною, бо територію турецької Вірменії заселили їх погромщики, курди. Це є теж причиною, що поміж вірменами за межами совєтської імперії дасться завважити деяке русофільське наставлення, підчас коли підсовєтські вірмени й дальше прямують до створення власної вірменської національної держави.

Советизація Грузії та Азербейджану.

Куди тяжче прийшлося большевикам скомунізувати та прилучити до Росії наново Грузію та Азербейджан. Азербейджан зі зброєю в руках боронив своєї незалежности, одначе кулею у нозі Азербейджану було її багатство, столиця Баку, нафтова столиця Росії зі сотнями тисяч російських або зросійщених азербейджанців, що стали аванґардією червоного російського панування над Азербейджаном. Баку для Азербейджан було тим, чим Донбас для України. Напливовий російський елемент або зросійщені малороси рішили при опануванню спершу Донбасу, а потім східної України червоними росіянами.

Грузія, маючи доступ до Чорного моря, а тим самим сполуку зі світом, боронила своєї незалежности найдовше, бо аж до початків 1922 року. Це була одна із повоєнних держав на руїнах царської Росії, що стала вже навіть членом Ліґи Націй. Проте московські большевики при помочі таки грузинських квіслінґів, як Орджонікідзе та Сталін, наїхали на Грузію та її окупували. Орджонікідже та Сталін улаштували кріваву розправу зі своїми краянами небольшевиками, себто грузинськими самостійниками. Розправа ця була така нелюдська, що аж викликала реакцію та обурення у хорого вже тоді Леніна.

В той спосіб Грузія стратила самостійність та все була одною із ропячих ран Совєтського Союзу, що диктатором його став Сталін, грузин з походження. Не помогла теж нічого Грузії приналежність до Ліґи Націй. Коли пізніше Совєтську Росію приймали в склад Ліґи Націй, то ніхто навіть не згадав про це, що новий член Ліґи кільканацять літ тому пожер одного з членів тоїж Ліґи.

Грузини, азербейджанці та вірмени поміж двома світовими війнами були постійно приятелями та союзниками українців та білорусинів в їх боротьбі за визволення спід панування червоної Росії. На еміґрації в Парижі представники тих народів, а також інших народів поневолених Росією, завязали так званий Прометеївський Союз, що поставив собі ціллю боротися за визволення всіх народів, поневолених червоною Росією.

Слід додати, що грузини, азербейджанці та вірмени ще й нині не перестали прямувати до власних національних держав та в часі останньої війни увійшли навіть в порозуміння з Українською Повстанчою Армією, яка боролася проти націстів і проти комуністів. У вересні 1943 р. відбувся на території України зїзд революційних представників всіх поневолених народів в присутности теж представників грузинів, азербейджанців та вірмен. На цім зїзді усталено політичну плятформу всіх народів поневолених Советами зясовану в кличі: „Свобода людині, свобода народам".

(Докінчення буде).

„ГІСТЬ З МОСКВИ".

Так називає православний архієпископ Леонтій висланника московськгоо патріярха, архієпископа Алексія. Це мова про цього архієпископа Леонтія, якому попередний московський патріярх з а б о р о н и в діяствувати, бо він як американський громадянин, не хотів дати підпису під зобовязання не виступати проти совєтської влади. Він обстоює автономію російської православної церкви в Америці. Тепер пише, що заступник московського патріярха не приїхав „до нас", до подавляючої більшости, але до опозиції. Як „гість" може собі й так поступати, пише Леонтій. Але при чому тут „шум" про „вселенські" богослужби і тим подібне? На „вселенськім" богослуженню у греків не було грецького архієпископа, а на сирійськім сирійського митрополита. Нігде, де заступник московського патріярха тут виступав, не було жадної „вселенности", хоч московське радіо, пише архієп. Леонтій, постійно про неї голосить. Московський патріярх їде в Палестину і оминає — вселенського патріярха в Царгороді! І так далі, і так далі. На що це робиться? Або чому визнається „карпаторусского" архієпископа без „карпаторуської" дієцезії чи зазначується арґентинського митрополита без епархії? Чи тільки тому, що стоять по совєтськім боці? Шукаємо в Москві, пише архієп. Леонтій, материної любови, та „яка це матір, що кидає клятву на свою рідну дочку?".

ПЕТРО ВОЛИНЯК

★ *Лист з Волині* ★

(Оповідання, присвячене Москвою обездоленим дітям України).

I

Люба тьотю. Ми тепер з Галею зовсім сироти. Нема вже нікого в нас. Ви не знаєте, як нашого тата забрали? Це було весною. У нас під хатою цвіла вишня. Сиділи ми з татом і вечеряли надворі, коли приходять троє з ґепеви[1]) і двоє сільських.

— Ти кажуть — німецький шпіон і ми тебе заберемо в тюрму.

Тато не хотіли йти. Вони дуже плакали. І мама плакали, і я з Галею плакав. Та не помогли наші сльози:

— Гітлера ждав, а тепер плачеш — сказав один з ґепеви.

А голова сільради сказав:

— Не плач. Москва сльозам не вірить.

І всі вони сміялись. Тоді тато перестали плакати і пішли. Повели тата, а ми з мамою цілу ніч не спали. Лише Галя заснула сидячи. Перед ранком, коли зза пасіки місяць вийшов, сказали мама мені:

— Лягай, синку, спатки вже.

Я ліг біля Галі, а мама все стояли, дивились перед себе. І очі в їх були великі, а сльози не текли, а стояли на віях, немов би роса на траві.

— Мамо, куди ви дивитесь? Чи тата виглядаєте?

— Ні, синку. То я дивлюся, як тумани йдуть з болота на поля...

Коли я встав, то вже сонечко піднялося вище хліва, а мама все стояли під вишнею. Стояли, але не плакали вже (мабуть висохли сльози на сонічку). А очі в їх були наче скляні, а під очима чорно, і лице все було таке чорне, що я злякався і заплакав. Та мама не чули того. Вони ніби скаменіли. І не було ніде нікого, ніхто не прийшов до нас, бо всі боялись.

— Мамо — крикнув я. — Че ви ще не спали?

Аж тоді вони почули. Схватились:

— То це й день уже. А ще й корова не доєна.

А корова ревіла в хліві...

Прожили ми отак з тиждень. Уже й не плакали, але в хаті в нас було журно, як по похороні. Надворі були більше, як у хаті.

Мама потішали нас:

— Не один наш стато пропав. Тепереньки пів світа в тюрмах. Живуть же люди.

А раз приходять мама з роботи і сумні, сумні такі. Полягали ми спати, Галя заснула, а я питаю маму:

— Чи не чули там, може будуть випускати людей з тюрми. Кажуть, що там уже й місця нема. Може й нашого тата випустять.

— Е, синку. Уже нашого тата повезли на північ, а відти не вертаються.

Помовчали трохи, а тоді:

— Уже й жінок беруть. Що то ви, дітки, тоді робитимете, як і мене заберуть? Ти, Васильку, тепер великий. Не кидай Галю саменьку, будьте разом уже.

І вас, тьотю, з дядьом споминали. Казали, що якби вас не заслали були, то й нам лучче булоб.

А рано, рано, ще й сонечко не сходило, чую, щось гаряче крапає мені на голову. Розплющив очі, а то мама сидять наді мною, будять мене, а сльози в їх течуть, течуть...

— Уставай, Василечку. Беруть мене від вас.

Я схватився та як крикну:

— Мамочко моя рідна! А як же ми тепера будемо!

І так мені враз холодно стало, а тіло все отерпло, ноги наче важкі стали. Сів я і заплакав.

А мати мені:

— Не плач, не кричи, а то Галю розбудиш і вона плакатиме. Тиж тепер їй і братик, і тато, і мама.

Сказали отак, упали на мене, обняли мене за голову і довго плакали.

А ще хотіли мені мама все розказати, як нам жити, що їсти, що робити, але не вспіли. Забрали їх. Тільки встигли сказати:

— Ну, дітки, самі ви тепер. Немає у вас ні родичів, ні близьких. Загнала нас війна в чужу сторону і захватила оця революція. Нема і людей добрих тепер. Надійтеся, дітки, на Бога — Він один тепер може допомогти вам.

Знали маленький дерев'яний хрестик з себе, завязали його Галі на шию, поцілували її сонну, перехрестили й поцілували мене, і двоє у формі ґепеу[1]) повели їх.

Стояв я і дивився їм у слід, а потім згадав, що мама й хліба не взяли. Схопив паляничку хліба й побіг. Догнав, але мене вже не пустили до мами. Одняли хліб і віддали їм...

А мама плакали ще дужче і крикнули:

— Спасибі, синку. Галю доглядай.

Отак і стали ми самі — справжні сироти теперечки.

Іду я до хати та й думаю:

— Попрошу тітку Ганну корову доїти з половини, отож молоко в нас буде, а муки пудів два є, і жита та гречки є трохи, перезимуємо з Галею якось. А там знову весна прийде. Я підросту трохи, а може й мама, чи тато вернуться до того. Вониж не винуваті ні в чім.

Приходжу... Еге, тепер усе. І наїмося і напємося. У дворі голова сільради[2]) і декілька активістів. Один корову тягне, другий муку та хатні речі виносить, а ті курей ловлять — хазяйнують, як ті круки над трупом.

Галя взяла різку і бє нею голову сільльради, приказуючи:

— Не бели насої колови, а то я мамі сказу...

А він сопе та хрюка, як кнур:

— Ач, яке контрреволюційне[3]) насіння. Мале, а кусається уже.

Узяв я Галю на руки та й кажу до його:

— Щож це ви все забираєте? А якже ми будемо без

(Докінчення на стор. 4).

[1]) Ґепева — Ґ.П.У. — государственное политическое управление (по російськи). Тепер НКВД.

[2]) Сільрада — сільська рада — влада в селі.

[3] Контрреволюція — проти революції, проти большевицької влади.

ЩО ПИШУТЬ?

НЕ МОЖУ ВЕРНУТИСЬ!

(Американський вояк українського роду, Василь Драбик з Філядельфії, надіслав нам апель українського науковця, **Володимира Шая,** писаний по англійськи. З короткої автобіографії, яку залучено, виходить, що Василь Шай уроджений у Львові 1908 р., покінчив студії в львівському університеті на виділі фільософії й літератури в 1939 р., спеціялізуючися в студіях орієнтальних релігій і культури. Як Совети заняли Львів він був в 1940 р. асистентом професора львівського університету ім. Івана Франка, де викладав орієнтальні літератури. Вчасі німецької окупації Львова університет замкнено, а Шай опинився на становищі інструктора для талановитої молоді в психотехнічнім інституті. Він є автором многих наукових праць і новістей, між ін. „Терпіння молодої гуцулки". Останній його поетичний твір „Гимн до Землі" появився в 1944. р. Понижче подаємо в перекладі на українську мову його заклик **„Не можу вернутись!",** якого підзаголовок звучить так: „Вітвертий лист, спеціяльно до нікого".)

Не можу вернутись до моеї батьківщини, ні як науковець, ні як письменник, ні як ісповідник віри, ні як політик, ні як українець, ні як людина.

Піддані Советського Союзу приневолені признавати розуміння життя на підставі діялектичного матеріялізму. Його проповідується там в догматичній формі людьми, які мають мало знання і то при помочи підручників низького фільософічного рівня.

Не можливим є там признатися до іншої системи в науці, або хоч би пробувати братися до праці на підставі інших метод та дослідів. Навіть старі визначні учені мусіли йти на елементарні курси марксизму-ленінізму і „перебудовувати" свої життеві ідеї відповідно до (большевицької) віри.

Хто лише спробував оборонювати свою власну точку погляду в науці; або як хто лише залишився при своїх переконаннях, того без милосердя ліквідували.

Я сам є ідеалістом в розумінню фільософії, літератури і суспільних проявів. Фільософічну систему історичної обєктивности, яку я створив, не можу вмістити в вузькі рамці матеріялістичного розуміння історії.

У моїх дослідах над стариною індійською релігією і містицизмом я зазнав поважних перешкод. Вчасі моїх лекцій у львівському університеті я мусів закривати мої справдішні наукові погляди. Мусів обмежити себе до механічного опису, вичислювання і вузького фільольогічного пояснювання тексту. Не можливим було мені розвинути мою теорію про суть релігії і про містицизм, бо це було противне урядовій догмі, яка твердила, що „релігія це лише брехня і опій для мас".

Таксамо і в моїх дослідах над літературою, а особливо над її найвищими надбаннями, я не міг вживати моеї історіософічної методи, бо вона противилася вузькій макрксистській теорії літератури.

Знаю, що тисячі учених, фільософів та інтелектуалів покарано смертю або засланням у північний Сибір лише за те, що вони признавали свої наукові теорії.

Отже як науковець не можу вертати.

•

Як письменник я не міг друкувати моїх творів. Мусів укривати мої праці, писані серцем і душею.

Мене примушували писати похвальну-панеґіричну „колективну поему" на честь людини, яка не заслуговує на мою пошану.

Мене без упину стерегли і наглядали.

Коли мене приймали до Союзу Письменників УССР то мене піддали під прилюдне „очищення", яке понижує людську гідність. Мене випитували про мої найінтемніші почування.

Советські письменники можуть писати лише на теми і в напрямку, який є бажаний і дозволений урядом. Кожне слово письменника підлягає під урядову тайну контролю „спеціялістів".

Знаю, що тисячі письменників і артистів замордовано, приневолено поповнити самогубство або заслано на Соловецькі острови.

Історія української літератури під большевицьким режімом це безперервне оповідання про мучеництво геройських жертв.

У Советськім Союзі нема свободи літературної діяльности.

Отже як письменник, не можу вертати.

•

Не можу вертати теж і як людина гарячої віри.

Найсильніші докори вчасі мого „очищування" було очищування з будизму, до якого я мав „признатися". Автор цих докорів, письменник Іван Ле, коли згадував мої книжки про Ріґведу, навіть не вмів розрізнити будизму від браманізму.

Та мені не вільно було виснити правди.

Я не міг сказати: я є будист, я браманець, я христіянин, я маніхей, я масон, я ідеалістичний фільософ, для якого існує лише одно універсальне поняття Бога.

Мене примушено відречися мого власного вірування. Я проголосив приписану формулу, що я стою на становищі діялектичного матеріялізму.

Я зробив це зі страху перед смертю. Мого вірування ще не проголошено, мого головного твору ще тоді не надруковано. Большевики лише чули щось неясного про це. Я бажав жити, щоб діждатися здійснення моїх ідеалів. Мене приневолено сказати неправду. Я мусів замурувати мої твори в стіні кухні.

Чи ви розумієте, що це для мене значило?

Я мусів заперечити мое власне гаряче вірування.

Чи є ще хто такий нерозумний, хто міг би вірити у свободу релігії в Советах?

Знаю, що тисячі й тисячі священиків усіх віроісповідань замордовано в імя войовничої матеріялістичної догми.

Отже як ісповідник віри я не можу вертати.

•

Як політик обороняю становище незалежности української держави.

Оце, найбільш природне бажання народу, є найстрашнішим злочином під советським режімом. Українська нація не може рішати про свою долю, не може бути творчим підметом історії, не може внести свою частку до світового розвитку людства. Усе те є злочином.

Одначе цього природного бажання не можна вирвати з душі українського народу. Саме тому історія большевицького режіму на Україні це безупинна війна і винищування українських державних мужів, політиків, мислителів і мільйонів борців за незалежність.

За оце невгасаюче полумя ідеї незалежности українська нація платить міліонами своїх мучеників і жертв. Большевицький режім, у своїм змаганню до цілковитого опанування світу, не може і надалі не узнає ніякого другого політичого осередка світу.

Знаю, що міліони найліпших українських патріотів вимордували большевики.

Отже як політик не можу вертати.

(Закінчення буде.)

Стаття, редактор, читач

Тому, що недавна конференція в Москві відбувалася під знаком строгої тайни, американська преса розписувалася багато на тему свободи преси. При цій нагоді обговорювали теж питання, на скільки міжнародня конференція може бути прилюдною, а на скільки тайною.

Волтер Липман, знаний колюмніст, вияснював, що всякі переговори в початковій стадії мусять бути довірочні, бо це вже виходить з самої природи людини. Він каже, що кожна думка мусить наперед зродитися у мозку якоїсь одиниці і в тому часі думка не є прилюдною, отже мусить бути довірочною. Заки вона назріє до такого розвитку, щоб її можна було подати до прилюдного відома, вона підлягає обмеженням. Отже в такому стані не може бути мови про так звану „свободу преси".

Для зясування цього Липман подає такий приклад:

У редакціях пишуть вступні чи як їх називають, „редакційні" статті. Публика знає лише кінцевий вигляд, чи там кінцевий зміст редакційної статті, але не знає, як вона виглядала, як повставала. Та ніхто з читачів не розпитує, в чім мозку зродилася думка; ніхто не запитує, кому першому автор статті перечитав її після написання; ані ніхто не знає, які то редакційні писці прислухувалися першому начеркови статті та дискусії, яка велася над статею; як зміняли одно чи друге місце у статті аж до того часу, заки вона дістала окончну форму, таку саме, в якій вона пішла до друку. Бо то не легко уложити статтю так, щоб вона могла відзеркалювати напрям газети і погляди тих, які співпрацюють при ґазеті.

З цього прикладу можа освідомити собі, який процес повинна би переходити редакційна стаття, заки вона дістанеться до рук читачів разом з ґазетою. Роздумавши над тим читач зрозуміє, що редакційні статті це не є, так сказатиб, тільки особисті погляди редактора, але те, що повинно бути висловом переконання й погляду більшости певної групи людей, що цю ґазету видають і за неї відповідають.

Це треба знати теж і нашим читачам. Бо нема де правди діти, читачі нашої ґазети нераз самі не знають, як ставитися до цього, що в ній видрукуване. Вони нераз осуджують її не по зміст,і а по відношенню до якогось редактора, чи редакторів взагалі. Декому нераз тяжко зрозуміти, що редактор пише не для своєї вподоби особистої, але керуючись інтересами загалу, отже і цього читача, якому прислугує право не лише статтю читати, але теж і її критикувати.

Одначе, як редактор має якусь ширшу відповідальність коли пише статтю, так і читач повинен почуватися до такої відповідальности, коли береться за критику статті. Як не годиться редакторови писати те, „що слина на язик принесе", так не годиться й читачеви критикувати ґазету чи статтю такими словами, які „слина на язик несе". У наших бідних обставинах редакторови не можливо бути в такому положенню, в якому є редактори американських ґазет, як це розуміє Волтер Липман. В українській пресі редактор є усім, і від статтей, і від новинок, і від дописів і т. п. Проте і тут обовязує та засада, яку порушив Липман.

Що писала "Свобода" тому 40. років?

11. січня 1906.

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ЖИТТЯ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ.

Як звіщає „Хліборoб" (з Лубнів, на Полтавщині) у Києві стане виходити місячник „Нове Життя", у Полтаві тижневик „Рідний Край", в Москві місячник „Рідна Хата", тижневик „Зірка" і щоденник „Україна". Крім цього у всіх більших містах України мають з Новим Роком почати виходити українські часописи. При кінці минулого року відбувся в Києві зїзд представників Української Демократичної і Радикальної Партії. Ці партії рішили злучитися разом і скликати незабаром Всеукраїнський Зїзд для обговорення спільних українських справ. — У днях 19., 20. і 21. листопаду 1905 р. відбувся в Петербурзі зїзд представників недержавних народів, між ними й українців. Зїзд рішив завести в Росії федерацію народів. На зїзді було заступлених 13 народностей. Вони заснували товариство для введення програми в життя. — Дня 19. січня відбудеться в Києві Всеукраїнський Селянський Зїзд для складення програми земельної реформи.

ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗУ В 1906 РОЦІ.

Головний предсідник, Константин Кирчів, і гол. секретар, Семен Ядловський, оба з Джерзі Сиcті; касієр Олександер Шаршонь з Шамокін, Па.; заст. предс. С. Митренко з Олифант, Па.; заст. секретаря Йос. Кульчицький з Балтимор, Мд.; заст. касієра А. Янкович. Радні: А. Валевський із Ст. Луїс, Мо.; А. Семаницький з Троґер, Па.; К. Кобан з Олифант; Ол. Сорока з Плимавт, Па.; Іван Париляк з Теревил, Конн.; Іван Сенько з Джесоп, Па.; контрольна комісія: о. А. Улицький з Ансонії, Конн.; Мих. Турковський з МекКісракс і Іван Воргач з Мт. Кармел у Пенсилвенії; головний організатор о. Н. Підгорецький із Савт Форк, Па.

ОГОЛОШЕННЯ

Одинокий український готель Д. Голода, 38 Ґрін Стріт, у Джерзі Сити, Н. Дж. Кожний українець, що має якунебудь потребу в Ню Йорку чи в околиці, повинен вступити до того готелю, бо тут дістане найздоровіші й найтанші напитки всякого роду і пораду, де найліпше купити шифкарту. — Перший український банк в Найеґара Фолс, Н. Й., висилає гроші до всіх частей світу, спродає шифкарти на найліпші корабельні лінії, залагоджує справи спадкові і військові тут і в старім краю, приймає гроші канадійські за ціну американську, спродає лоти й доми. Петро Шевчук, банкир.

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це аміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання ґазети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів готівкою або почтовими значками на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читач. з Канади зволять присилати **тільки готівку** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти.

ПОШУКУЄМО 295 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орґан Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свобода" на допомогу українським жертвам війни зложили:

204—205) Павло Гавришко, Когус, Н. Й. (свої ощадности на ту ціль)	$ 203.35
Попередно проголошено	$20,388.50
Разом	$20,591,85

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше – просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA

P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

Спис Книжок

що їх ще можна дістати у КНИГАРНІ „СВОБОДИ"

Книжки, поміщені в цім цнннику, є по кілька примірників. Тому хто скорше замовить, то ще може дістане.

ІСТОРИЧНІ, СЕНЗАЦІЙНІ Й ВОЄННІ ОПОВІДАННЯ.

Абатеса ді Кастро, оповідання, Стендаль, перекл. С. Пащенко	$ .50
Абу Касимові капці, арабська казка Івана Франка	$ .30
Амалюнга або **Дочка дебрів,** оповідання з часів боїв між європейцями й індіянами	$ .20
Американські трости. — Ковбой (казка). — **Емігранти. — Дні нашої слави і недолі**	$ .15
Аритметичні правила А. Чепіги (перерібка В. Верниволі)	$ .20
Блажений чоловік і інше	$ .15
Байки Езопа для української молодіжи, переповів Л. Селянський, з 4 ілюстраціями, брош.	$ .20
Байки Івана А. Крилова в переспівах і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями	$ .20
Байки Івана де-ля Фонтена, перекл. Л. Селянський, брош.	$ .20
Байки Леоніда Глібова, з портр. автора, передмовою Б. Л. й ілюстр.	$ .20
Байки небелиці	$ .10
Батько Зачумлених, Юлій Словацький, перекл. п. В. Держирука	$ .10
Біля машини, оповідання В. Винниченка	$ .10
Блискавиці, суспельна студія, і **Жовнірські оповідання,** М. Яцкова	$ .50
Бо війна війною, збірка нарисів Василя Софронова	$ .10
Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — **Письмо** (6 ілюстрацій). — **Фляшка горівки. — Не в добрий час** (4 ілюстрації). — **Дні нашої слави і недолі**	$ .15
Боги жаждуть крови, написав Анатоль Франс, з французької мови переклав О. Пашук	$ .75
Борба світів В. Велса	$ .40
Борці за правду, історичне оповідання А. Кащенка, 4-те видання	$ .45
Брати Моуглі, оповідання з життя дитини між звірами, Р. Кіплінґа (переклав Ю. Сірий)	$ .60
Вся людська твар з хвалою прийде і інше	$ .15
Варіят з 1906 року. — 2. **Вірші.** — 3. **Між бурливими филями,** драма на 4 дії. В. Бабієнка	$ .35
Великий Січовий Співанник. Офіціяльне видання	$ .50
Весела бандура, повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців	$ .50
Веселий оповідач, веселі оповідання Б. Грінченка	$ .25
Ветеринар, або як лічити і плекати домашні звірята, зібрав і перевів після укр. і англійських видавництв М. М. Белеґай, з ілюстрац.	$ .60
Вечері на хуторі біля Диканьки, повістки Миколи Гоголя	$ .15
Весела Книжочка для сумних людей з образками. Гумористично-сатиричний збірник	$ .35
Вибір Поезій О. Федьковича	$ .10
Відмолодження, після д-ра А. Штайнаха написав Петро Франко, з образками	$ .10
Від себе не втечеш, оповідання Марка Вовчка	$ .20
Вільний чоловік і інші оповідання, Ст. Костіва	$ .40
Вічевий співаник	$ .05
Вічний жид	$ .10
Вибір творів, Яків Щоголів	$ .25
Вибір поезій Івана Франка і короткий начерк його життя	$ .35
Вибір творів Осипа Юрія Федьковича	$ .10
В затінку й на сонци та інші оповідання, нап. Юрій Кміт, брош. 35, оправлена	$ .75
Вода в природі. — Умірковании та щирий, В. Винниченка. — **Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі**	$ .20
Воєнні пісні	$ .15
В пяті роковини смерти Івана Франка	$ .10
В 60-ті роковини смерти Тараса Шевченка. Зібрав д-р З. Кузеля	$ .10
Вступні Слова і Принагідні Мови світського змісту, уложив і виголосив о. М. Кінаш	$1.00
Вступ до метафізики, нап. Анрі Берґсон, пер. Евген Яворський	$ .35
Всесильний доляр, оповідання А. Хомика, пер. Н. Суровцова	$ .60
В тумані. Оповідання Л. Андреева. Перекл. з російської мов Ю.Т.П.	$ .20
Галицькі анекдоти, гумористичні оповідання Мет. Руса	$ .10
Галичина в життю України д-ра Лозинського	$ .25
Галка смерти. Свобідно за Марк Твейном переклав В. Держирука	$ .10
Гарна історія о терпеливій Оленці, донці Антонія, турецького цісаря з Константинополя	$ .20
Гаси вгонь, поки не розгорівся й інші оповідання	$ .20
Герой Капіталу Антона Сінклера (переклав Н. Романович)	$ .30
Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка з ілюстраціями	$ .25
Гіпнотизм і суґестія в 2-ох частях	$ .40
Голод, оповідання В. Винниченка	$ .10
Гордий цар, Про царенка Івана та чортову дочку, українські народні казки (зі збірн. І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського	$ .20
Гостинці, збірка фейлетонів Миколи Синежупанця	$ .25
Грішники, роман-хроніка, О. Я. Кониського	$ .80
Гумор і сатира	$ .25
Гумороски, нап. А. Аверченко, пер. з російського, брош.	$ .20
Гуцули й Гуцульщина Г. Хоткевича	$ .25
Ґеновефа, оповідання про княжну невинно засуджену на смерть	$ .30
Два Брати, з байок Братів Ґріммів	$ .15
Дві могилі, оповідання з сибірського життя, І. Королевського	$ .10
Дві староруські повісти про св. О. Николая, написав д-р В. Щурат, з 3-ма ілюстраціями	$ .10
Достойно єсть, збірка в Шевченкові роковини	$ .15
Девять братів і десята сестра Галя, оповід. Марка Вовчка	$ .20
Де любов, там і Бог, оповідання гр. Л. Толстоя (перекл. Ю. Сірий)	$ .15
Дещо про гроші	$ .10
„Демократизм" Сталіна та його Комінтерну, М. Погорецький	$ .10
Дідова Казка, А. Полуботка	$ .10
Для домашнього огнища, повість І. Франка	$ .85
Для Рідного Край, Лев Ясінчук. Відгомін Ювилейних Свят в Америці у честь Рідної Школи	$ .30
Дон Кіхот із Манчі, Високодумний Рицар (в 2-ох томах)	$1.00
Дорош, Гаркуша й інші оповідання. Олекса Стороженко	$ .45
Доля України, вірші, Дм. Штогрина	$ .35
До світла, оповідання Івана Франка	$ .15
Думки, Тарас Шевченко	$ .20
Дяк, оповідання Марка Вовчка	$ .20
Евстахій, повість з перших віків христіянства, Хрістофа фон Шміда	$ .30

УВАГА! Повищі книжки продаємо по цінах тут поданих — без опусту.

Замовлення разом з належитістю слати до:

Svoboda

81-83 Grand Street, (P. O. Box 346) Jersey City 3, N. J.

З Канади треба платити тільки американською валютою.

AMERICAN RED CROSS

ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ ДАЛІ ПОМАГАЄ АМЕРИКАНСЬКИМ ВОЯКАМ ЗА МОРЕМ.

Американський Червоний Хрест і по скінченні війни продовжує помагати воякам окупаційної армії, як помагав підчас війни. Чекаючи довгі місяці на поворот до дому, вояки завше вразі потреби можуть звернутися до представників Червоного Хреста. Вразі хороби Червоний Хрест біля них. Наколи почувають себе надто самотними, можуть дістати розваґу в клюбах, кантинах Червоного Хреста, що є в окупаційних зонах, де є наші військові частини.

В Японії, в Осака, — дванадцять миль на північ від Токійо — Перша Кавалерійська Дивізія має свій штаб. Там-же Червоний Хрест влаштував клюб, в будинку зі шкляної цеґли, з бальконами довкола будинку, з садком на стрісі. Плянуються інші подібні клюби біля більших міст, де стоять американські частини. Влаштовуються поїздки, щоб оглянути цікаві міста, відвідати мистецькі центри, побувати на концерті, в кіно-театрах, на спортових змаганнях. Театр в Осака, з шовком оббитими стінами, може вмістити 4,000 осіб.

В Йокогамі Червоний Хрест відкрив клюб вже за 19 днів після вступу американських військ в Японію, в будинку з пяти поверхів зі шкла й цементу, де ранійше був нічний клюб. Крім того на клюби для вояків та старшин взято ще три відповідні будинки в Йокогамі. А 49-тий шпиталь, знаний зі своєї праці в Новій Ґвинеї та на острові Лейті, займає тепер джокейський клюб в Манілі, найславнійший на Филипинах.

Не забуто про розвагові місця і в інших містах Далекого Сходу. На острові Окінава мають відкрити шість нових клюбів, на Іво-Джіма три, а також на Сайпані та Тиніані.

В другій частині світу, в улюбленому місті для відпусток, в Брюселі, у Бельгії, також відкрито вже третій клюб Червоного Хреста. Колись там містився кольоніяльний клюб, тепер приміщення перероблено, має велику салю в англійськім стилю, рожеву їдальню з білими кольонами, салю для танців, нові меблі. Інші клюби влаштовані Червоним Хрестом також дуже гарні — наприклад клюби в Арденах. Один з них влаштовано в домі якоїсь баронеси, другий в монастирі.

В Байрайті, в Німеччині, відкрито клюб у славнім Вагнерівськім театрі; відвідує його денно яких 2,000 вояків. Там виступає тепер група подорожуючих американських артистів. Є там також малий театр, де виступають американські вояки та цивільні втікачі. Є шахований гурток, вчителем одни росіянин. Грають також в пинг-понг та інші гри. Влаштовують виставку ручних робіт.

В Нюрембергу клюб Червоного Хреста займає помешкання колишнього спортового центру. Хоч 94 відсотки всіх будов цього міста зруйновані, стадіом лишився цілим і є тепер центром спортових виступів та змагань Третьої Армії. Величезний басейн для купання, що притягав до себе людей з віддалі 75 миль, цеї зими буде заморожений, аби можна було їздити лещетами. Там-же є закриті і відкриті кавярні, в будинку є велика авдиторія та спеціяльні приміщення для різного роду спорту.

—o—

ЖАРТИ

—o—

Котрий Миколай ліпший.

Мати взяла свого синка перед Різдвом до департаментової крамниці Гімля, де американським звичаєм, в тому часі стоїть грубий чоловяга, перебраний за Миколая. До нього приходить мати із синком, а Миколай запитує:

— А щоб то, синку, ти хотів дістати на Різдво?

— А вжеж, що байсикел, копаного мяча, совги й колісята до їзди.

— Я постараюся, що ти дістанеш ці предмети як дарунок на Різдво — впевняє Миколай.

Від Гімля поїхала мати з синком до крамниці Ванамейкера. Там питається Миколай тесаме і дає таке саме запевнення. Але при кінці ще додає: — А чи ти будеш добрим хлопчиком цілий рік?

Синочок сіпає маму за полу й шепче до вуха: — Мамо, ходімо звідси якнайскорше і вертаймося до Гімля. Тамтой Миколай не вимагав від мене ніяких обіцянок.

CLEANLINESS as a nursing requisite can be understood in any language, these representatives from foreign Red Cross societies learn when, as study-visitors to American Red Cross National headquarters, Washington, D.C., they attend a home nursing class.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ОБУРН, Н. Й.

До односельчан села Щавне, повіт Сяник.

В листопаді 1945 р. я одержав листа від свого брата з села Щавне. Він описує страшні події, які відбулися в нашім селі підчас другої світової війни. Більша половина села згоріла. Багато людей побито. Стодоли, які лишилися, стоять порожні. Корови, коні, безроги, кури і т. д. — все зникло. Ось так господарили німці, коли наступали і відступали через наше село. Страшна руїна кругом, куди не глянути. Багато людей бездомних, які мешкають в скалах чи вистих печерах. Ціле село Щавне потребує помочи. Тому звертаюся з проханням до моїх односельчан: Пішліть їм поміч, яку можете. Крім того вношу пропозицію, щоби ми, односельчани, зїхались цього літа (1946 р.) в якомусь місті, де мешкає найбільше людей з села Щавне, зробили би пікнік і зложили жертви на наше село. Вірю, що ми маємо добре і чутливе серце і зрозуміємо, що треба післати поміч.

Нехай, ще хто напише свою думку в цій справі.

Як би хто хотів післати якусь жертву, просимо ласкаво надсилати на адресу: Ukrainian National Club (від. 38) 113 Cottage St., Auburn, N. Y., а ми постараємося негайно вислати до села Щавне.

З щирим привітом до всіх односельчан:

Григорій Олексів і Степан Чернянський.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Мілвіл, Н. Дж. — До жертв, проголошених в ч. 2. „Свободи" додати: Осип Мармаш $5, його дружина та В. Романків по $1.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

Лист з Волині

(Докінчення зі стор. 2).

батька та матери та ще й у голій хаті?

— У голій хаті. А хто тобі хату дасть, кодло ти шпіґонське! У яслах будете перевоспитуватись у комуністичному дусі, а майно все в колгосп піде, по закону.

Забрали все, а ми зостались з Галею, як на пожарищі. Тільки кицька чорна та біленька курочка залишились у нас: кицьку покинули, а курочки не впіймали, волоцюги.

ней. (Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ. — Бр. св. О. Николая, від. 175, повідомляє членів і членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. січня, в годині 1. пополудні, в гали У. Н. Дому. Уряд на 1946 рік є такий: В. Братусь, предс.; В. Шеремета, заст.; В. Білінський, кас.; А. Ляків, заст.; В. Бартош, секр.; Я. Поливко, М. Попик і І. Братусь, контр. комісія; Н. Горбянський, С. Поріжок, надз. хорих. — В. Братусь, предс.; В. Білінський, кас.; В. Бартош, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться 20. січня в церковній гали, 526 Вест айен Еве., зараз по Сл. Божій. Всі члени обовязково мають прийти, бо треба дібрати уряд на 1946 рік і буде справа 40-літного ювилею Бр. — Ст. Роган, предс.; М. Когут, кас.; І. Кравець, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Тов. ім. О. Басараб, від. 348, повідомляє своїх членкиць, що **річні збори** відбудуться в суботу, 19. січня, в годині 7. ввечір, в гали церковній при Вест айен Еве. Просимо всіх членкиць прийти на ці збори, бо буде звіт урядничок за минулий рік і вибір урядничок на 1946 рік; будуть також жваві справи до полагодження. — Варвара Дубас, предс.; Йосифина Стахура, кас.; Марія Періґ, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОШУКУВАННЯ

Ярослав Зачкевич, син Михайла й Анастазії, пошукує кревняків **Сидораків** з Яричова Нового, що мають жити у Філядельфії або в околиці. Писати **Jaroslaw Zatschkiewytsch**, Spittal a. d. Dray, Karnten (Osterreich) Ponauerstrasse II.

Бучинського Осипа, що має перебувати в Шікаго, пошукує його брат **Казимир**, котрий перебуває на скитальщині у Франції. Писати: **Дмитро Решітник**, 573 Ossington Ave., Toronto 4, Ont.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Тут помер у 49. році життя

ТЕОДОР БОДНАР,

член і довголітний предсідник відділу 219 У .Н. Союзу в Нюарку, Н. Дж.

Покійний походив зі села Загіря, повіт Зборів. Полишив жінку Анастазію і доньку Стефанію.

Похорон відбудеться в середу, 16. січня 1946 р. з української православної церкви. — В. Й. П.!

А. Мудровський, секр.

Дня 28. грудня 1945 року помер у 70. році життя

МИКОЛА МАЦЯХ,

член Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243 У. Н. Союзу в Вест Пулман, Ілл.

Пкоійний походив з села Дмитрів, пов. Радехів, Галичина. Полишив у смутку жену Параскевію, дочок Катерину і Марію, синів Михайла, Стефана Петра і Павла та четверо внуків.

Похорон відбувся 31. грудня з дому жалоби до церкви св. Арх. Михаїла і на цвинтар Holy Sepulchre. — В. Й. П.!

В. Тупиця, секр.

Дня 4. січня 1946 р. помер у 65. році життя

МИХАЙЛО ГРЕГОРАЧ,

довголітний член Бр. св. Димитрія, від. 288 У. Н. Союзу в Бетлегем, Па.

Покійний походив з села Вавченниць, пов. Станиславів, Галичина. Полишив у смутку жену Параскевію, 3 сини, 3 дочки і 3 внуки. Похорон відбувся 8. січня з укр. кат. церкви св Йосафата. Поховано Покійного на цвинтарі св. Йосафата. — В. Й. П.!

ПОШУКУЮТЬ

ТРУГАН СТЕФАН (Truchan Stefan) пошукує за сестрами, одна називається **Параска**, мають мешкати в Ню Йорку. Я сам з цілої родини зістався і є в Німеччині. Ще зі мною є **Орист Дудиновой**. Прошу голоситися до: 11-

MIKE ROKIECKI,
208 E. 4th St., New York 9, N. Y.

Анастазія Мацієвська пошукує свого стрийка **Гавриїла Мацієвського** і тети **Анастазії Вішіляк** з села Їзби, пов. Грибів. Пишіть: **Мацієвська**, Rue de 27. Cete Rosee, Lez. Liege, Belgique.

Білоруські Організації в Америці! Чи хто з білоруських діячів! Навяжіть контакт з своїм братом, що про це просить, пишучи на таку адресу: **Symoniec Uladsimir**, D. R. K. Frederik d. VII. Polads Skodsborg. Denmark, Europe.

Мирослав і Володимир Мазярі із Стадні, пов. Золочів, та **Стефан Мазяр**, син Івана, пошукують тітку **Марію** та її сина **Володимира Зварич**, які знаходяться в Канаді. Писати: **Мазяр Мирослав**, Muenich Igr. Karlsfeld, Germany.

ТАРЗАН, ч. 1313. Вбивство.

„Він — він... мертвий!" — вистогнала Джена.

„Як же це? Таж він виглядав так добре вчора!" — закликав Креґ.

„Дивіться, пане капітане!" — закликав Губерт. — „Кров! Рана, яка прошибає серце!".

„Вбивство!" — закликав капітан Креґ.

